

Souhrnná teritoriální informace Čad

Zpracováno a aktualizováno zastupitelským úřadem ČR v Abuji (Nigérie) ke dni 15.5.2020
12. 5. 2020 23:43

Seznam kapitol souhrnné teritoriální informace:

1. Základní charakteristika teritoria, ekonomický přehled (s.2)
2. Zahraniční obchod a investice (s.12)
3. Vztahy země s EU (s.15)
4. Obchodní a ekonomická spolupráce s ČR (s.16)
5. Mapa oborových příležitostí - perspektivní položky českého exportu (s.18)
6. Základní podmínky pro uplatnění českého zboží na trhu (s.19)
7. Kontakty (s.26)

1. Základní charakteristika teritoria, ekonomický přehled

Charakteristika státu

Čadská republika je suchozemským státem bez přímého přístupu k moři. Nejdelsí hranici má Čad se svým východním sousedem - Súdánem (1403 km). Na severu sousedí s Libyí (1055 km), na západě s republikou Niger (1196 km) na jihozápadě s Nigérií (85 km), Kamerunem (1116 km) a na jihovýchodě se Středoafričskou republikou (1556 km společných hranic). Nejasné vytýčení mezinárodních hranic vedlo v minulosti ke vzniku pohraničních incidentů v blízkosti jezera Čad na západě země (společné hranice mezi Kamerunem, Čadem, Nigerem a Nigérií).

Území celé republiky tvoří převážně polopoušť a poušť. Úrodná půda se nachází pouze na jihozápadě země v úzkém pásmu okolo Čadského jezera a oblasti u hranic se Středoafričskou republikou a Kamerunem. Tvoří pouhých 3,82 % celkové rozlohy země, plochy se stálou úrodou pak pouze 0,02 % rozlohy. Uměle zavlažované půdy je pouze několik set čtverečních kilometrů.

Státní zřízení

Čad je unitární republikou praktikující prezidentský systém moci s existencí více politických stran. Ve skutečnosti je moc soustředěna v rukou úzké skupiny kolem prezidenta, který vládne s podporou armády. Prezident je volen v přímých volbách na pět let. Zákonodárná moc je ústavou svěřena jednokomorovému Národnímu shromáždění, kde zasedá 188 poslanců, jeho členové jsou voleni dvoukolovým všelidovým hlasováním na čtyřleté funkční období. Současná Ústava byla schválena všelidovým referendem ze dne 31. března roku 1996, upravena referendem v roce 2005 a 2013 (žádný limit na počet mandátů prezidenta).

Členství v regionálních a mezinárodních uskupení

Čad je členskou zemí Hospodářské a celní unie zemí střední Afriky (CEMAC – Communauté économique et monétaire de l'Afrique centrale), členy CEMAC jsou Kamerun, Středoafričská republika, Gabon, Konžská republika a Rovnicková Guinea). CEMAC byla vytvořena v roce 1994 a je součástí širšího celku – „Hospodářského společenství středoafričských států“ (ECCAS; navíc sem patří Burundi, Rwanda, Angola, KDR a Demokratická republika Svatého Tomáše a Princova ostrova). Unie je však funkční jen omezeně, existuje nerovnováha mezi pozicemi bohatších a chudších členských států. Uvnitř CEMAC platí například i dohoda o volném pohybu osob v rámci všech členských zemí, v praxi však není aplikována. viz rovněž CEMAC. Čad je členskou zemí rovněž organizace The Community of Central African, Caribbean and Pacific States (EACPS).

Patří mezi nejchudší a nejméně rozvinuté země světa. Hospodářství trpí zejména značnou odlehlostí od ostatního světa, suchem, nedostatkem infrastruktury a politickou/bezpečnostní nestabilitou. Na seznamu rozvoje společnosti UNDP figuruje Čad v roce 2019 na 184. místě ze 186 hodnocených zemí. 80 % obyvatel žije pod oficiální hranicí chudoby (příjem méně než 1 USD na den), velká je také úroveň negramotnosti. Čad má velké zásoby nerostných surovin (ropa, uran, zlato...), přesto se jedná o jednu z nejchudších zemí, jejíž hospodářství do velké míry závisí na zemědělství a pastevectví (poskytují obživu 80 % obyvatelstva). Většina obyvatel je ohrožována cyklickými suchy ničícími úrodu.

Vyhledky hospodářství jsou dobré, s 5,5% růstem HDP plánovaným na rok 2020 a 4,9% na rok 2021. Jako člen CEMAC je Čad účastníkem regionální strategie zahájené v roce 2017 s cílem napravit fiskální a vnější nerovnováhu všech zemí v regionu. Rizikem pro výhled jsou následující faktory:

- Závislost na ropě (79% příjmů z vývozu a 37% rozpočtových příjmů v roce 2019) a neatraktivní obchodní prostředí.
- Endemická chudoba, vysoká nezaměstnanost mladých lidí (60% absolventů vysokých škol bez práce) a demografický tlak (3,5% růst populace a míra plodnosti 6,4 dětí na ženu).
- Vysoká expozice účinkům změny klimatu.
- Politické nestability a bezpečnostní obavy. V roce 2018 se Čad umístil na indexu rozvoje infrastruktury v Africe 51 z 54 zemí. Vzhledem k velké závislosti na ropě musí diverzifikovat své hospodářství rozvíjením svých zemědělských zdrojů. Země má velký nedostatek lidského kapitálu a dovedností téměř ve všech hospodářských odvětvích, což částečně

vysvětluje neochotu Čadčanů zapsat se do programů vědeckého a technického vzdělávání (méně než 2% středoškoláků se zapisují do přírodovědných kurzů). Čad se tedy v několika odvětvích spoléhá na zahraniční práci, zejména z Kamerunu.

Průmysl

Podíl čadského průmyslu (bez těžby surovin) na tvorbě HDP činil v roce 2014 zhruba 10 %, poměrně rychle roste (kolem 9% ročně). Větší význam má textilní průmysl (zpracování bavlny), výroba masných konzerv, výroba cukru, nápojů, zpracování potravinářské sody, pivovarnictví, výroba mýdla, cigaret a stavebních materiálů. Indie oznámila investici do montovny traktorů a textilní továrny.

Těžební průmysl

Sektor těžby ropy zůstává dominantní složkou Čadského hospodářství a na tvorbě HDP se podílí cca 26,8%. Těžitelné zásoby ropy z dosud známých nalezišť se odhadují na 1,5 miliardy barelů, což by při současné těžbě stačilo na 33,7 let. Prokázané zásoby na zatím netěžených ložiscích jsou odhadovány na 2,6 mld. barelů a 14,6 mld. krychlových stop plynu. Denní těžba ropy se zvýšila na 125 000 a bude se nadále zvyšovat, zejména na ložiscích Badila a Mangara v jižním Čadu, která těží společnost Glencore (UK/Švýcarsko). Čínská CNPC začala těžit z ložiska Ronier (cca 10 000 barelů/denně), tato ropa se zpracovává v rafinérii Djermaya (CNPC vlastní 60% rafinérie).

Čadská vláda se ale s CNPC dostala do sporu ohledně dotací ceny benzínu (které masivně subvencuje) a na přelomu ledna a února 2012 rafinérii Djermaya dočasně uzavřela. Kapacita těžby na ložisku Ronier by měla pro nejbližší období dosáhnout 20 000 b/d, maximální těžba by v budoucnosti mohla být až 60 000 b/d. Nejstarší těžební oblastí je pánev Doba, kde těží konsorcium „EssoChad“, jehož podílníky jsou americké společnosti Exxon a Chevron a také státní malajsijská společnost Petronas. Těžba ropy z této oblasti dosahuje cca 110 000 b/d, většina se exportuje do USA přes kamerunský přístav Kribi.

Ostatní nerostné suroviny

Uran, zlato, stříbro, wolfram, cín, bauxit, diamanty, uhličitán sodný, kaolín, vápenec, sklářský písek, štěrk, jedlá sůl. Probíhá prospekce ložisek uranu, prozatím se ale nerostné suroviny v průmyslovém měřítku netěží (snad s výjimkou zlata, stavebních materiálů a uhličitánu sodného). Čína investovala do výstavby cementárny v Baoré.

Stavebnictví

Na tvorbě HDP se podílí cca 7 %. V současné době prodělává velký rozvoj, vláda investuje do rozvoje infrastruktury (dopravní cesty, letiště, nemocnice, obytné budovy i úřady). V prosinci 2011 byla podepsána MoU s čínskou společností China Civil Engineering Construction Corporation o výstavbě železniční sítě v Čadu (1364 km, jedna větev by vedla z hlavního města ke kamerunským hranicím, druhá větev na východ k súdánským hranicím). O výstavbu trati do Kamerunu se rovněž uchází francouzská firma Bolloré.

Zemědělství

Zemědělství s významným potenciálem pro ornou půdu a hospodářská zvířata představuje téměř 35% HDP a zaměstnává 75–80% populace. V srpnu 2018 vláda přijala návrh rámcového zákona o zemědělství na podporu rozvoje hodnotového řetězce. Přivedl zahraniční investory, konkrétně skupinu Olam, k revitalizaci odvětví bavlny a provádění iniciativ na podporu vývozu hospodářských zvířat a masa. Čad přispívá k regionální infrastruktuře (silnice, elektrické propojení, ochrana povodí Čadského jezera, páteř internetu a trans-saharská dálnice spojující Alžírsko s Nigérií).

Základními zemědělskými plodinami jsou bavlna, sorghum, proso, podzemnice olejná, rýže, brambory a maniok (tapioca). Potenciál má v poslední době produkce surové arabské gumy, zejména na export (Čad je po Súdánu již druhým největším dodavatelem této suroviny). Tradičně velký význam má v Čadu chov skotu, ovcí, koz a velbloudů. Na převážné části území republiky jsou domácí zvířata jediným zdrojem obživy společně s doma vypěstovanými zemědělskými plodinami. Největším odběratelem domácích zvířat je Nigérie, válka s Boko Haram bohužel tento trh velmi omezila.

Služby

Obchod a služby společně tvoří cca 36 % HDP. Sektor je velmi málo rozvinutý (zejména veřejné služby), nicméně je

nejrychleji rostoucím odvětvím národního hospodářství. Největší částí odvětví služeb zůstávají prosté velkoobchodní a maloobchodní služby, dále doprava a logistika pro regionální obchod a spoje. Rychle se rozvíjí telekomunikace, třebaže jejich služby jsou drahé a počet uživatelů omezený. Také poštovní systém je funkční, ale drahý. Turistika v zemi prakticky neexistuje. Služby v následujících letech nadále porostou, hlavní roli budou hrát telekomunikace a bankovníctví.

Infrastruktura

Je již tradičně nejslabším článkem ekonomiky – je špatná i ve srovnání s ostatními rozvojovými zeměmi. Páteř čadské dopravní sítě tvoří cesty a silnice, kterých je celkem asi 40 000 km, z nichž pouhých 1100 km je zpevněných (asfaltových). Strategickou dopravní cestou je silnice N'Djamena – Douala, kterou se dopravuje drtivá část zboží do Čadu. Převážnou část silniční sítě tedy dosud tvoří prашné silnice, z nichž pouze malá část (2 500 km) je udržována. Zbytek „silnic“ jsou pouze neudržované (v dešťové sezóně většinou nesjízdné) cesty či ujeté pásy v poušti.

V zemi nejsou v provozu železnice, China Civil Engineering Construction Corporation měla stavět 1364 km železnice (jedna větev by měla vést z hlavního města ke kamerunským hranicím, druhá větev na východ k súdánským hranicím). O stejnou trať se ale v roce 2014 ucházela francouzská firma Bolloré. Vodní cesty (řeky Chari a Logone) jsou splavné pouze v období dešťů.

V Čadu je celkem 58 letišť, z toho se zpevněnou přistávací plochou 9. Mezinárodní letiště je pouze v N'Djameně. Z Evropy sem pravidelně létá pouze společnost Air France a Turkish Airlines. Letecké spojení se zahraničím zajišťují i Ethiopian Airlines a některé další africké linky (např. Asky). Domácí společnosti Air Tchad odebrala vláda v únoru 2012 z bezpečnostních důvodů licenci.

Energetika

Veškerá elektrická energie se v Čadu vyrábí v tepelných (diesel) elektrárnách. Roční výroba elektřiny činí však pouhých 100 mil. kWh, přesto tato kapacita stačí pokrýt plně domácí spotřebu elektrické energie v této obrovské zemi (93 mil. kWh). Elektrická energie se nedováží ani nevyváží. Používané napětí je 220 V/50 Hz. Dobré podmínky existují v Čadu pro využití netradičních (obnovitelných) zdrojů energie – například solární a větrné energie, nejen kvůli vynikajícím klimatickým podmínkám, ale i velmi vysoké ceně elektřiny, vyrobené z fosilních paliv. Veřejné dodávky el. energie a vody fungují pouze v hlavním městě a několika dalších větších městech – většinou centrech prefektur.

Telekomunikace

Úroveň telefonizace je v Čadské republice velmi nízká, telekomunikační služby jsou velmi drahé. V roce 2012 bylo v zemi registrováno pouze 30 000 pevných telefonních linek. Velmi rychle se rozvíjí mobilní sítě. V současné době poskytují služby 3 operátoři (Tchad Airtel, Tigo, Salam); v roce 2013 se odhadoval počet mobilních telefonů v zemi na 4,3 mil. V Čadu působilo v roce 2012 šest internetových providerů, kód země je „td“. Podle odhadu ze stejného roku internet využívá jen asi 180 000 uživatelů. V zemi je provozována jediná státní televizní a rozhlasová stanice (RNT). Vysílá nicméně asi 30 soukromých rozhlasových stanic a jejich počet postupně roste.

Přijímaná a poskytovaná rozvojová pomoc

Čad, který patří do skupiny nejméně rozvinutých zemí s nízkým příjmem, zůstává velkým příjemcem zahraniční rozvojové pomoci, na které je z velké části závislý. OECD uvádí, že poskytovaná pomoc (z největší části humanitární pomoc) dosáhla v roce 2019 výše 607 mil. USD, podobnou částku přijímá každoročně. Klíčovými donory jsou EU a USA, dále Francie, Japonsko, Švýcarsko, Německo, Kanada, Africká rozvojová banka, Islámská rozvojová banka a agentury OSN. Pomoc je poskytována na jednotlivé sektoriální politiky nebo přímo do státního rozpočtu. ČLR poskytuje nízko úročené půjčky na výstavbu infrastruktury (realizují ji ovšem čínské firmy).

Podkapitoly:

- 1.1. [Oficiální název státu, složení vlády](#)
- 1.2. [Demografické tendence: Počet obyvatel, průměrný roční přírůstek, demografické složení \(vč. národnosti, náboženských skupin\)](#)

- 1.3. [Základní makroekonomické ukazatele za posledních 5 let \(nominální HDP/obyv., vývoj objemu HDP, míra inflace, míra nezaměstnanosti\). Očekávaný vývoj v teritoriu s akcentem na ekonomickou sféru.](#)
- 1.4. [Veřejné finance, státní rozpočet - příjmy, výdaje, saldo za posledních 5 let](#)
- 1.5. [Platební bilance \(běžný, kapitálový, finanční účet\), devizové rezervy \(za posledních 5 let\), veřejný dluh vůči HDP, zahraniční zadluženost, dluhová služba](#)
- 1.6. [Bankovní systém \(hlavní banky a pojišťovny\)](#)
- 1.7. [Daňový systém](#)

1.1 Oficiální název státu, složení vlády

Název státu:

- République du Tchad
- angl.: Republic of Chad
- arabsky: Jumhūriyyat Tshād
- česky: Čadská republika

Hlavou státu je již od 2. prosince 1990 generálporučík Idriss Déby Itno (nar. 1952). Na základě ústavy z roku 1996 mohl prezident působil v úřadu pouze 2 funkční období, Déby nechal příslušnou klauzuli ústavy v roce 2005 změnit. Poslední prezidentské volby, ve kterých opět Déby zvítězil, se konaly 25. 4. 2011. Opozice volby bojkotovala, volební účast obyvatel je sporná (dle opozice 15 %, dle Débyho příznivců 90 %). Dne 10. dubna 2016 proběhly další prezidentské volby, v nichž již popáté zvítězil dosavadní prezident Idriss Déby Itno se ziskem 61,56 % hlasů. Šéf opozice Saleh Kebzabo, který obsadil druhou pozici, získal 12,80 % hlasů.

Prezident stojí v čele vlády, jmenuje ministerského předsedu, se kterým sdílí některé výkonné pravomoci. Vláda je rovněž jmenována prezidentem. V důsledku schválení nové ústavy v roce 2018 byla zrušena funkce premiéra.

Složení vlády (květen 2020)

1. Minister of State, Minister Counselor to the Presidency of the Republic : Dr. Nouradine Delwa Kassiré Coumakoye
2. Minister of Foreign Affairs, African Integration, International Cooperation and the Diaspora: Mr. Mahamat Zene Chérif
3. Minister of Justice, Keeper of the Seals, responsible for Human Rights : Mr. Djimet Arabi
4. Minister delegate to the Presidency of the Republic, responsible for national defense, public security, veterans and victims of war: Mr. Mahamat Abali Salah
5. Minister of Higher Education, Research and Innovation : Mr. David Houdeingar
6. Minister of Territorial Administration: Mr. Mahamat Ismael Cha?bo
7. Minister of Infrastructure, Transport and Opening up : Mr. Abdramane Mouctar Mahamat
8. Minister of Finance and Budget: Mr. Hamid Tahir Guilim
9. Minister of Economy and Development Planning: Mr. Issa Doubragne
10. Minister of National Education and Civic Promotion : Mr. Aboubakar Assidick Tchoroma
11. Minister of Public Health : Mr. Mahamoud Youssouf Khayal
12. Minister of Public Service, Labor and Social Dialogue : Mr. Ali Mbodou Mbodoumi
13. Minister of Vocational Training and Small Trades : Ms. Chamsal Houda Abakar Kadadé
14. Minister of Communication, Spokesperson for the Government : Mr. Oumar Yaya Hissein
15. Minister of Posts, New Information Technologies and Communication : Dr. Idriss Saleh Bachar
16. Minister of Mines, Industrial, Commercial Development and Promotion of the Private Sector : Ms. Achta Djibrine Sy
17. Minister of Petroleum and Energy : Mr. Mahamat Hamid Koua
18. Minister of Spatial Planning, Housing Development and Town Planning : Ms. Achta Ahmat Bremé
19. Minister of Production, Irrigation and Agricultural Equipment : Ms. Madjidian Padja Ruth
20. Minister of Civil Aviation and National Meteorology : Mr. Mahamat Orozi
21. Minister of Livestock and Animal Production : Mr. Gayang Souaré
22. Minister of the Environment, Water and Fisheries : Mr. Mahamat Ibrahim Djamaladine

23. Minister of Tourist Development, Culture and Handicrafts: Ms. Madeleine Alingué
 24. Minister for Women, Early Childhood Protection and National Solidarity: Dr. Djallal Ardjoune Khalil
 25. Minister of Youth Promotion, Sport and Employment: Mr. Mahamat Nassour Abdoulaye
 26. Minister Secretary General of the Government, Responsible for Relations with the National Assembly : Ms. Mariam Mahamat Nour
 27. Secretary of State for Foreign Affairs, African Integration, International Cooperation and the Diaspora : Ms. Achta Saleh Damane
 28. State Secretary for National Education and Civic Promotion : Mr. Lamine Moustapha
 29. Secretary of State for Finance and Budget: Mr. Ahmed Alkhouadar Ali Fadel
 30. Secretary of State for the Economy and Development Planning : Mr. Hissein Tahir Souguimi
 31. Deputy Secretary General of the Government : Mr. Ndordji Nazer

1.2 Demografické tendence: Počet obyvatel, průměrný roční přírůstek, demografické složení (vč. národnosti, náboženských skupin)

- Počet obyvatel: 15,4 mln • Hustota osídlení: 8,88 obyvatel /km²
 - Ekonomicky činné obyvatelstvo: 4,3 mil. • Průměrný roční přírůstek obyvatelstva a jeho demografické složení: 1,92 %.
- Městské obyvatelstvo činí dle odhadu pro rok 2018 cca 1/5 populace země.

Věkové složení obyv.:

- 0–14 let 44,7 %
- 15–64 let 52,3 %
- nad 65 let 3,0 %

Čad je multietnickým státem (cca 200 etnik).

Etnické skupiny:

Arabové (12,3 %), Sara (27,7 %), Mayo – Kebbi (11,5 %), Kanem – Bornou (9 %), Ouaddai (8,7 %), Hadjari (6,7 %), Tandjile (6,5 %), Gorane (Toubou Daza – 6,3 %), Fitri – Batha (4,7 %), další významnější skupiny: Hausa, Bagirmi, Fulbe, Kotoko, Boulala, Maba. Odhaduje se, že v republice Čad se dlouhodobě zdržuje, často nelegálně, také větší počet Nigerijců, občanů Středoafričské republiky a Súdánců (přesné údaje nejsou k dispozici). V zemi pobývá několik tisíc občanů Francie. Hlavním náboženstvím v Čadu je islám (vyznává ho asi 53 % populace). Zbytek tvoří křesťané (35 %), animisté (7,3 %) a ostatní domorodá náboženství.

1.3 Základní makroekonomické ukazatele za posledních 5 let (nominální HDP/obyv., vývoj objemu HDP, míra inflace, míra nezaměstnanosti). Očekávaný vývoj v teritoriu s akcentem na ekonomickou sféru.

	2015	2016	2017	2018	2019
HDP (mln. USD)	10,9	9,9	10,0	11,2	10,7
růst reál HDP (%)	1,8	-3,1	-3,0	3,3	2,8
infl spotř cen (%)	3,7	-4,0	-1,4	2,1	-1,0
obyvatelstvo	14,0	14,5	14,9	15,4	15,9

(mil.)					
--------	--	--	--	--	--

Zdroj: EIU

Čadská vláda přijala svůj rozpočet na rok 2020 v Radě ministrů v pondělí 9. prosince 2019. Nový návrh rozpočtu předpokládá výdaje na 1326 miliard FCFA (2,2 miliardy USD), což je nárůst o 19,9% ve srovnání s rozpočtem na rok 2019, který činil 1106 miliard FCFA (1,8 miliardy USD). Toto zvýšení je mimo jiné spojeno se zvýšením rozpočtových prostředků přidělených institucím a ministerstvům, jakož i se zvýšením celkových investičních výdajů, které klesnou z 313 miliard FCFA (528 milionů USD) na 337 miliard FCFA (569 milionů USD).

Přes očekávané zvýšení příjmů o 23,1%, které by mělo v roce 2020 dosáhnout 1210 miliard FCFA (2,04 miliardy USD) oproti 983 miliardám FCFA (1,6 miliardy USD) v roce 2019, by rozpočtový schodek měl zůstat významný. To představuje 116 miliard FCFA, neboli 195,8 milionu USD plánovaných na pokrytí vnější podporou a bankovním financováním. Podle úřadů bude více než 34% všech primárních výdajů v příštím rozpočtu vynaloženo na sociální odvětví. S cílem obnovit důvěru a zlepšit podnikatelské prostředí pro diverzifikaci čadské ekonomiky se také plánují nová daňová ustanovení, která vytvoří podmínky příznivé pro rozvoj digitální, zelené a industrializované ekonomiky.

Čad ale obvykle neplní ani příjmovou ani výdajovou stránku rozpočtu a nedodržuje rozpočtovou disciplínu – stamiliony dolarů jsou utraceny mimo systém na nákupy pro armádu a na různé pochybné zakázky.

IMF dlouhodobě kritizuje fiskální nekázeň a ekonomickou politiku vlády a upozorňuje na potřebu reform, které by vedly k diverzifikaci příjmů a zlepšení podnikatelského prostředí. Přesto v srpnu 2014 prodloužil program „Extended Credit Facility“ na další tři roky. Spolupráce Čadu s IMF a provedení reform (včetně postupného odstranění dotací cen potravin a pohonných hmot) by měly vyústit do oddlužení země – v rámci iniciativy HIPC Čad dosáhl tzv. completion point již v roce 2001, díky neochotě/neschopnosti vlády provést nezbytné reformy a zprůhlednit hospodaření k odpuštění dluhů dodnes nedošlo.

Vláda se bude snažit se WB a IMF spolupracovat a dodržovat rozpočtovou disciplínu, to se ale může ukázat jako obtížné. Výdajovou stránku ovlivní vysoké výdaje na obranu, příjmovou stránku nízké ceny ropy na světových trzích a restrikce obchodní výměny se Středoafričskou republikou a zejména Nigérií. Prezident Iddris Déby, který je ve funkci od roku 1990, konsolidoval svoji politickou pozici, pod kontrolou má i armádu. V parlamentu má pohodlnou většinu a zcela kontroluje politický systém. Opozice je nepočetná, rozdělená a dále oslabovaná represemi. Nemá sílu využít ve svůj prospěch rostoucí sociální napětí v zemi a nemůže nijak ohrozit dominantní postavení prezidenta a úzké skupiny lidí kolem něho. Vzhledem k pohodlné parlamentní většině provládní koalice by měla být v roce 2015 země politicky stabilní (i když, navzdory podpoře Débyho armádou, nelze nikdy vyloučit „palácový převrat“).

Hlavními ekonomickými cíli je zvýšení produkce potravin, diverzifikace hospodářství (rozvoj zemědělsko-potravinářského sektoru), zlepšení zásobování vodou a vytváření pracovních příležitostí. CFA frank zůstane vázaný na EUR sazbou 655,96 a proto bude vůči USD kolísat v souvislosti s vývojem EUR. Inflace se má pohybovat v rozmezí 2,5–3 %. Hospodářskou situaci budou rovněž ovlivňovat krize v okolních zemích (Libyi, Súdán, Středoafričské republiky a Nigérii). Čad se aktivně zapojil do řešení krize v Mali, Středoafričské republiky a do bojů proti Boko Haram v Nigérii, obchodní výměna s okolními státy ale těmito krizemi trpí (Nigérie je např. velkým odběratelem hovězího dobytka z Čadu).

Na druhé straně vykazuje Čad dle posledního hodnocení provedené organizací „Heritage Foundation“ nízkou úroveň hospodářské svobody, ze 179 hodnocených zemí se umístil na 165. místě. Podnikatelské klima je považováno za nejhorší na světě – Čad je klasifikován Světovou bankou na 185. místě z celkového počtu 189 hodnocených zemí a ani v roce 2019 nepodnikl žádné kroky, které by jeho pozici zlepšily.

Ekonomika Čadu je a nadále zůstane orientovaná na zemědělství a komodity bez vyšší přidané hodnoty (na klimatu

závislá rostlinná výroba, pastevectví, nerostné suroviny). Zůstane tak velmi zranitelná a závislá na vnějších vlivech. Navíc se potýká s obrovskými problémy (zanedbaná infrastruktura, nepříznivé investiční klima, korupce), které nelze rychle překonat. Čad tak i pro nejbližší období zůstane jednou z nejchudších zemí světa.

Po recesi 2016-17 by pomalé ožívování hospodářské aktivity mělo pokračovat i v roce 2019, přičemž růst reálného HDP vzroste na odhadovaných 2,8 %. Očekáváme, že růst reálného HDP se bude, v důsledku vývoje v ropném průmyslu, v roce 2021 postupně zvyšovat na 4,2 %. Nárůst hospodářské činnosti v roce 2020 bude tažen zavedením nových technologií těžby v ropném sektoru a otevřením nových polí, což dále zvýší výnosy. Privatizace ropného průmyslu vedla k větším investicím. Privatizace bavlníkové polostátní společnosti CotonTchad société nouvelle v roce 2018 otevřela cestu ke zvýšení příspěvku tohoto odvětví k hospodářskému růstu země. Očekáváme proto, že se produkce bavlny v příštích letech bude nadále zvyšovat. Neutěšená bezpečnostní situace spolu s uprchlickou křiví však nadále tvoří vážné překážky rozvoje drobných podniků, dopravy, zemědělství a chovu hospodářských zvířat. To bude částečně kompenzováno očekávaným zvýšením veřejných investic do stavebnictví a zpracovatelského průmyslu. Rizikem rozvoje by pak bylo další zhoršení bezpečnostních podmínek, které by narušilo přeshraniční obchod, a sucho, které by negativně ovlivnilo zemědělství.

Inflace by měla v letech 2020–2021 zůstat nízká částečně kvůli čadskému členství v zóně XAF. V roce 2019 odhadujeme roční průměrnou deflaci 0,6 % v důsledku nadprůměrné produkce obilovin v roce 2018, přičemž vysoké zásoby způsobují pokles domácích cen potravin. Tento trend ovlivní též pokles světové ceny ropy. V roce 2020 očekáváme, že nárůst spotřebitelských cen a inflaci v průměru 0,4 %, v souladu s předjímaným nárůstem regionálních cen potravin. Výraznějšímu nárůstu inflace bude bránit zhodnocení XAF vůči USD a pokles světových cen ropy.

Vývozní příjmy Čadu pocházejí z ropy, trendy v produkci ropy a ceny zůstanou tedy pro obchodní přebytek Čadu rozhodující. V roce 2019 mírně vyšší produkce kompenzovala klesající světové ceny ropy a odhaduje se, že vedla ke zvýšení výnosů z vývozu. Vyšší vývozní příjmy z bavlny by měly v nadcházejícím období vyvážit další pokles světových cen ropy. V období 2020-21 očekáváme zvýšení dovozních výdajů, což odráží mírně silnější domácí poptávku, která je důsledkem oživení ekonomické aktivity a také vyššího dovozu investičního zboží. Obchodní přebytek vyjádřený v procentech HDP by se tak mohl snížit z odhadovaných 9,2 % v roce 2019 na 7,2% v roce 2021, protože růst dovozu převyšuje růst vývozu. Celkově očekáváme, že schodek běžného účtu se prohloubí v procentech HDP, z odhadovaných 4,9% v roce 2019 na 8,3% v roce 2021, což bylo způsobeno silným růstem dovozu a rostoucím deficitem služeb. Schodek bude financován zejména zahraničními půjčkami a přímými zahraničními investicemi (FDI) v ropném průmyslu.

1.4 Veřejné finance, státní rozpočet - příjmy, výdaje, saldo za posledních 5 let

% HDP	2015	2016	2017	2018	2019
rozpočtové příjmy	22,4	22,2	na	na	na
rozpočtové výdaje	22,6	22,8	na	na	na
rozpočtová bilance	-4,8	-5,4	0,2	1,3	0,0

zdroj: OECD

Čadská vláda přijala svůj rozpočet na rok 2020 v Radě ministrů v pondělí 9. prosince 2019. Nový návrh rozpočtu předpokládá výdaje na 1326 miliard FCFA (2,2 miliardy USD), což je nárůst o 19,9% ve srovnání s rozpočtem na rok 2019, který činil 1106 miliard FCFA (1,8 miliardy USD). Toto zvýšení je mimo jiné spojeno se zvýšením rozpočtových prostředků přidělených institucím a ministerstvům, jakož i se zvýšením celkových investičních výdajů, které klesnou z 313 miliard FCFA (528 milionů USD) na 337 miliard FCFA (569 milionů USD).

Přes očekávané zvýšení příjmů o 23,1%, které by mělo v roce 2020 dosáhnout 1210 miliard FCFA (2,04 miliardy USD) oproti 983 miliardám FCFA (1,6 miliardy USD) v roce 2019, by rozpočtový schodek měl zůstat významný. To představuje 116 miliard FCFA, neboli 195,8 milionu USD plánovaných na pokrytí vnější podporou a bankovním financováním. Podle úřadů bude více než 34% všech primárních výdajů v příštím rozpočtu vynaloženo na sociální odvětví. S cílem obnovit důvěru a zlepšit podnikatelské prostředí pro diverzifikaci čadské ekonomiky se také plánují nová daňová ustanovení, která vytvoří podmínky příznivé pro rozvoj digitální, zelené a industrializované ekonomiky.

1.5 Platební bilance (běžný, kapitálový, finanční účet), devizové rezervy (za posledních 5 let), veřejný dluh vůči HDP, zahraniční zadluženost, dluhová služba

v mil. USD	2015	2016	2017	2018	2019
běžný účet	-1 353	907	-655	-569	-539
devizové rezervy	382,9	627,5	936	na	111
vnější zadlužení	2,8	1,87	1,88	1,27	43,8

Zdroj: EIU, CIA Factbook

Čad je závislý na vývozu ropy, příjmy z běžného účtu budou záviset na cenách ropy na světových trzích. Pokles cen bude do jisté míry kompenzován vyšší těžbou. Saldo běžného účtu je zhoršeno vysokou poptávkou po službách, zejména v ropném a stavebním odvětví.

Čad zažil v roce 2018 řadu pozitivních událostí, jejichž přínosy by se v roce 2019 měly pocítovat s konsolidací hospodářského oživení. Vysoká cena ropy, kterou země vyváží, bude i nadále přispívat k růstu v roce 2019. Vzhledem k tomu, že využijeme příznivé ekonomické podmínky a mimořádný fiskální prostor, který získal v roce 2018 díky přeplácení dluhu dluhové společnosti Glencore, země se rozhodla maximalizovat potenciál odvětví financováním sedmi nových ropných projektů, kromě těch, které již probíhají, včetně rafinérie Rig-Rig, která zahájila výrobu v roce 2019.

Hospodářství v Čadu dosáhlo v roce 2019 dobrého výsledku, a to růstem 2,3% díky oživení ropného sektoru a vyšším cenám ropy. Podle MMF se očekává, že země udrží tuto dynamiku v roce 2020 a dosáhne růstu 5,4%, k čemuž přispěje

významné zvýšení platby daně ze zisku hlavním provozovatelem ropy a nová opatření související s racionalizací osvobození od daně, posílením daňové a celní správy a reforma DPH. V roce 2019 činila inflace 3% - úroveň, která by měla být udržována díky utlumeným cenám potravin a dopravy. MMF nicméně uvedl, že zatímco se fiskální a dluhová pozice zlepšila, ekonomické podmínky jsou i nadále obtížné. A dopady pandemie COVID-19 vyhlídky jistě nezlepší.

Vývozní příjmy Čadu pocházejí z ropy, trendy v produkci ropy a ceny zůstanou tedy pro obchodní přebytek Čadu rozhodující. V roce 2019 mírně vyšší produkce kompenzovala klesající světové ceny ropy a odhaduje se, že vedla ke zvýšení výnosů z vývozu. Vyšší vývozní příjmy z bavlny by měly v nadcházejícím období vyvážit další pokles světových cen ropy. V období 2020-21 očekáváme zvýšení dovozních výdajů, což odráží mírně silnější domácí poptávku, která je důsledkem oživení ekonomické aktivity a také vyššího dovozu investičního zboží. Obchodní přebytek vyjádřený v procentech HDP by se tak mohl snížit z odhadovaných 9,2 % v roce 2019 na 7,2% v roce 2021, protože růst dovozu převyšuje růst vývozu. Celkově očekáváme, že schodek běžného účtu se prohloubí v procentech HDP, z odhadovaných 4,9% v roce 2019 na 8,3% v roce 2021, což bylo způsobeno silným růstem dovozu a rostoucím deficitem služeb. Schodek bude financován zejména zahraničními půjčkami a přímými zahraničními investicemi (FDI) v ropném průmyslu.

Čadu byl Světovou bankou a IMF (IDA, „International Development Agency“) přiznán v roce 2001 statut tzv. Vysoce zadlužené chudé země (HIPC – Highly Indebted Poor Country). Vláda ale nerespektovala doporučení IMF (zejména fiskální disciplínu) a nerealizovala program redukce chudoby – země tedy nedosáhla tzv. „completion point“ a k oddlužení země prozatím nedošlo. Zahraniční dluh Čadu dosahuje v současné době částky asi 2,25 mld. USD. IMF vede s čadským ministerstvem financí konzultace, v roce 2013 se podařilo uzavřít dohodu o monitorování státních financí, která v srpnu 2014 vedla k obnově finanční pomoci v rámci tzv. Extended Credit Facility. Vláda se zavázala realizovat doporučení IMF a respektovat fiskální disciplínu pod dohledem IMF, který by měl vést k dosažení tzv. „completion point“ a následně k oddlužení země. IMF hodnotí riziko předlužení země jako vysoké. Největší rizika představují pokles cen ropy na světových trzích, nové půjčky na realizaci velkých projektů (železnice, letiště) a vysoké výdaje na boj proti Boko Haram.

1.6 Bankovní systém (hlavní banky a pojišťovny)

Bankovní soustava Čadu je kontrolována společnou centrální bankou střeoafrických zemí – Banque des Etats de l'Afrique Centrale (BEAC) se sídlem v Yaoundé. Ta dozírá na činnost bank i v ostatních pěti členských zemích střeoafrického integračního seskupení (Kongo, Střeoafrická republika, Gabon, Kamerun a Rovníková Guinea). Centrální banka BEAC emituje oběživo a dozírá na likviditu uvnitř střeoafrické měnové zóny, ve své monetární politice v zásadě kopíruje rozhodnutí Evropské centrální banky. Střeoafrický frank je pevně ukotven na Euro, kurz je 655,65 CFA/Euro. Kurz k dolaru kolísá.

V roce 1993 vytvořily dále členské země BEAC nadnárodní instituci bankovního dozoru – COBAC (Commission Bancaire de l'Afrique Centrale), která má zvláštní pravomoci pro regulaci činnosti a dodržování disciplíny u všech bankovních institucí integračního seskupení CEMAC. Jako všichni ostatní signatáři smlouvy o vytvoření zóny CFA-franku v Africe (1948) je Čad rovněž povinen držet alespoň 60 % svých zahraničních rezerv na účtu „compte d'operation“, spravovaném v Paříži.

Čadský bankovní systém je prozatím malý a poskytuje pouze základní služby (akreditivy, krátkodobé půjčky, finanční transfery, spoření a výměnu peněz). Úvěry jsou poskytovány na vysoký úrok (až 16– 25 % u krátkodobých půjček). Užívání

kreditních karet je velmi omezené. V zemi působí následující významné banky:

- Commercial Bank Tchad (CBT, dříve Banque de Developpement Tchadienne)
- Ecobank
- Société Générale des Banques (SGB)
- Oranbank (dříve Financial Bank Tchad)
- UBA Tchad (nigerijská)
- Banque Internationale pour l'Afrique au Tchad (BIAT)
- Banque Sahelo Saharienne pour l'investissement et le Commerce
- Banque Commercial du Chari (BCC)
- Banque agricole et commerciale (čadsko-súdánská investiční banka).

1.7 Daňový systém

Čadský daňový systém se zvolna přizpůsobuje jednotnému systému v rámci zemí CEMAC, je však stále velmi komplikovaný (je hodnocen na 186. místě ze 189 hodnocených zemí) a mění se každým nově přijatým rozpočtem. Dochází ke dvěma extrémům, buď podnikatel díky působení v neformálním sektoru neplatí žádné daně, legálně působící podniky naopak platí přehnaně vysoké daně. Hlavním zdrojem daňových příjmů jsou ropné společnosti. Daňové povinnosti podléhají společnosti v Čadu registrované i pobočky nerezidentních společností. Daň podniková se platí z vytvořeného zisku v Čadu. Fyzické osoby – rezidenti (tuzemci i cizinci pobývající v Čadu déle než 183 dnů v roce) by měli v Čadu platit daň z příjmu na základě celosvětového příjmu. Ostatní platí daň pouze z příjmu v Čadu. Za rezidenta se považuje cizinec, jehož hlavní bydliště nebo ekonomické aktivity jsou v Čadu.

Čadský daňový systém tvoří následující základní přímé a nepřímé daně a sociální pojištění zaměstnanců:

- Daň z příjmu fyzických osob je progresivní podle příjmu v pásmu 20–60 %
- Daň podniková – 40 % nebo 1,5 % z obrátu
- Daň z přidané hodnoty (TVA) – 18 %, vybraná léčiva, lékařské přístroje a pomůcky, brýle, maso a drůbež, mléko, chléb, knihy a časopisy, zařízení pro průzkum ropy, zařízení pro výrobu obnovitelných zdrojů energie, voda a elektrina, cihly a sociální služby mají nulové DPH

Podnikání je zatíženo řadou dalších plateb a odvodů (daň z nemovitostí 10 %, daň z půdy 12 %, daň za obchodní licenci 0,1 % obrátu, srážková daň 20 %, daň za učně...). Zaměstnavatel přispívá 16,5% platu na sociální pojištění zaměstnance.

Zákon o investicích rozlišuje zvýhodněný režim A (malé a střední podniky s většinovým čadským kapitálem), B (podniky působící v Čadu investující více než 0,5 mld F CFA), C (podniky se sídlem v Čadu působící ve více zemích) a D (velcí strategičtí investoři, investice vyšší než 2,5 mld. FCFA). Noví investoři mohou v závislosti na zařazení do privilegovaného režimu získat různé daňové výhody (nulová podniková daň po dobu 5 let, snížené daně z nemovitostí atd.) obvykle na dobu 5 let, mohou bezcelně dovážet po určitou dobu zařízení a materiál (až do 10 let, v případě investic do zaostalých oblastí až 15 let);pokud investují více než 2,5 mld FCFA (režim D) je jim smluvně přiznán a garantován speciální daňový a celní režim a další úlevy až na 20 let.

2. Zahraniční obchod a investice

Podkapitoly:

- 2.1. Obchodní bilance za posledních 5 let – vývoz, dovoz, saldo
- 2.2. Teritoriální struktura – postavení v (k) EU
- 2.3. Komoditní struktura
- 2.4. Zóny volného obchodu (VT parky, investiční zóny)
- 2.5. Investice - přímé zahraniční investice v teritoriu (odvětvová a teritoriální struktura)
- 2.6. Investice - podmínky vstupu zahraničního kapitálu (omezení, pobídky pro investory)

2.1 Obchodní bilance za posledních 5 let – vývoz, dovoz, saldo

	2015	2016	2017	2018	2019
vývoz FOB	2 629	2 173	2 462	3 384	3 470
dovoz FOB	-2 572	-1 984	2 156	2 446	2 481
saldo	57	189	306	938	989

Údaje v mil. USD Zdroj: EIU

Vývozní příjmy Čadu pocházejí ze ? z ropy, trendy v produkci ropy a ceny zůstanou tedy pro obchodní přebytek Čadu rozhodující. V roce 2019 mírně vyšší produkce kompenzovala klesající světové ceny ropy a odhaduje se, že vedla ke zvýšení výnosů z vývozu. Vyšší vývozní příjmy z bavlny by měly v nadcházejícím období vyvážit další pokles světových cen ropy. V období 2020-21 očekáváme zvýšení dovozních výdajů, což odráží mírně silnější domácí poptávku, která je důsledkem oživení ekonomické aktivity a také vyššího dovozu investičního zboží. Obchodní přebytek vyjádřený v procentech HDP by se tak mohl snížit z odhadovaných 9,2 % v roce 2019 na 7,2% v roce 2021, protože růst dovozu převyšuje růst vývozu. Celkově očekáváme, že schodek běžného účtu se prohloubí v procentech HDP, z odhadovaných 4,9% v roce 2019 na 8,3% v roce 2021, což bylo způsobeno silným růstem dovozu a rostoucím deficitem služeb. Schodek bude financován zejména zahraničními půjčkami a přímými zahraničními investicemi (FDI) v ropném průmyslu.

2.2 Teritoriální struktura – postavení v (k) EU

Hlavní exportní partneři (2018):

- Indie: 33,7%, USA: 32,0%, EU 28: 21,9%, Čína: 2,3% a Turecko: 1,8%.

Hlavní dovozní partneři (2018):

- EU 28: 30,9%, Čína: 23,1%, Kamerun: 9,0%, USA 6,7% a Katar: 4,3%.

Hlavními obchodními partnery v roce 2019 byli:

- Export: Čína (31.2%), Indie (19.0%), EU27 (11.5%), USA (9.9%) a Thajsko (2.8%).

• Import: Čína (25.5 %), EU27 (20.6%), Kamerun (10.2%), USA (8.4%) a Indie (5.1%).

Zdroj: www.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/statistics/

2.3 Komoditní struktura

V roce 2019 byly hlavními dovozy z Čadu stroje a přepravní zařízení, chemikálie a příbuzné výrobky, potraviny a živá zvířata, různé výrobky a surové materiály, nepoživatelné kromě paliva.

V roce 2019 byly hlavními vývozními produkty Čadu minerální paliva (maziva a příbuzné materiály, surové materiály (nepoživatelné kromě paliv) a strojní a dopravní zařízení.

2.4 Zóny volného obchodu (VT parky, investiční zóny)

V Čadské republice zatím neexistují.

2.5 Investice - přímé zahraniční investice v teritoriu (odvětvová a teritoriální struktura)

Přímé zahraniční investice hrají v čadské ekonomice klíčovou roli a v roce 2019 dosáhly 662 mil. USD. Největší investicí v Čadu ve výši 3,5 mld. USD je stavba ropovodu z Kome a Doba do kamerunského Kribi (částečně financováno SB a mezinárodním konsorciem Esso/Chad(Exxon)/Chevron/Petronas).

Kromě investorů do ropného průmyslu projeví investoři zájem o těžbu zlata, výrobu elektrické energie (včetně obnovitelných zdrojů), telekomunikace (digitalizaci sítí), zpracování produktů zemědělské výroby, hotelové služby (Hilton) a nově také využití objevených zásob mramoru a potravinářské sody v okolí jezera Čad. Francouzské firmy investovaly zejména do telekomunikací, bankovníctví a hotelových služeb.

Čínské firmy investovaly do průzkumu uhlovodíků, výstavby rafinérie a cementárny. Rovněž investují do výstavby infrastruktury (plánují výstavbu železnice). Indické firmy postavily montovnu traktorů a textilku. Do sektoru potravinářství a spotřebního zboží investují Tchaj-wan, Japonsko a Jižní Korea. V Čadu se rovněž angažovala Kaddáfího Libye (hotely, bankovní služby).

2.6 Investice - podmínky vstupu zahraničního kapitálu (omezení, pobídky pro investory)

Čad je zemí otevřenou zahraničním investicím. Vláda udržuje a podporuje politiku otevřené ekonomiky a volného trhu. Vlastnická práva jsou v Čadu chráněna zákonem, který zaručuje ochranu všem subjektům, a tato práva jsou v zásadě respektována. Mezi zahraničními a domácími subjekty podle zákona není rozdíl (ve skutečnosti ale soudy někdy nadřazují domácí straně, podobně je tomu u státních zakázek). Domácí zájmy jsou chráněny pouze v případech, kdy se jedná o národní bezpečnost a vybraná strategická odvětví domácí ekonomiky.

Přes veškeré snahy vlády ovšem Světová banka hodnotí zdejší podnikatelské prostředí velmi kriticky – Čad obsadil 185 místo ze 189 hodnocených zemí. Praktickými překážkami jsou dosud stále špatná infrastruktura (zejména elektřina), vysoké dopravní náklady, rigidní pracovní trh, negramotnost a nedostatek kvalifikovaných sil, velmi pomalý a komplikovaný soudní systém, který není schopen investora ochránit, nevytížitelnost smluvních závazků, nadměrná byrokracie, korupce a nedostatek transparentnosti.

1. ledna 1998 vstoupila v platnost dohoda mezi 15 africkými zeměmi měnové CFA-zóny (a Guineou), nazvaná OHADA (Organisation pour l'Harmonisation du Droit des Affaires en Afrique), která podporuje rozvoj afrického hospodářského společenství, společnou obchodní politiku a investorům dává právní jistotu a kompatibilitu. Čadský zákon o investicích novelizovaný v roce 2008, který ze smlouvy OHADA vychází, definuje, za jakých podmínek mohou společnosti získat různé úlevy.

Zákon o investicích rozlišuje zvýhodněný režim A (malé a střední podniky s většinovým čadským kapitálem), B (podniky působící v Čadu investující více než 0,5 mld F CFA), C (podniky se sídlem v Čadu působící ve více zemích) a D (velcí strategičtí investoři, investice vyšší než 2,5 mld. FCFA). Noví investoři mohou v závislosti na zařazení do privilegovaného režimu získat různé daňové výhody (nulová podniková daň po dobu 5 let, snížené daně z nemovitostí atd.) obvykle na dobu 5 let, mohou bezcelně dovážet po určitou dobu zařízení a materiál (až do 10 let, v případě investic do zaostalých oblastí až 15 let); pokud investují více než 2,5 mld FCFA (režim D) je jim smluvně přiznán a garantován speciální daňový a celní režim a další úlevy až na 20 let.

Zahraniční i domácí společnosti mohou zakládat a vlastnit firmu, investoři mohou založenou firmu prodat, převést, mohou repatriovat příjmy a zisky. S výjimkou společností důležitých pro národní bezpečnost neexistuje žádné omezení podílu zahraničního subjektu. Článek 41 ústavy připouští vyvlastnění pouze v urgentním veřejném zájmu, ovšem za podmínky odpovídající kompenzace. V posledních letech nejsou známy případy vyvlastnění.

Pro investory neexistují žádné podmínky týkající se nutnosti vytvářet zisk, kupovat přednostně místní zboží, vyvážet určité procento produkce nebo nutnosti investovat do určité oblasti, časové omezení zahraničního podílu nebo povinného transferu technologií. Zahraniční investor může vlastnit půdu. Investice do ropného a důlního průmyslu se řídí zvláštními zákony Code minier a Code des hydrocarbures. Neexistují žádné zvláštní omezení na převod peněz do nebo z Čadu, investoři mohou převádět libovolně dividendy, kapitál, úroky, leasingové platby, zisky apod. Při převodu vyšší částky než 1000 USD čadská banka vyžaduje prokázání účelu platby. Převod částky vyšší než 800 000 USD schvaluje centrální banka zemí CEMAC v Yaoundé (Kamerun).

3. Vztahy země s EU

EU je v Čadu nejvýznamnějším donorem humanitární i rozvojové pomoci, je i jedním z nejvýznamnějších obchodních partnerů Čadu. V zemi i nadále dominuje francouzský vliv, je zde také umístěno cca 1200 francouzských vojáků.

Podkapitoly:

- 3.1. Zastoupení EU v zemi
- 3.2. Obchodní vztahy země s EU
- 3.3. Poskytování rozvojových fondů a nástrojů EU

3.1 Zastoupení EU v zemi

Délégation de l'Union Européenne en République du Tchad

150 Avenue MOLL, B.P. 552,

N'Djamena (Tchad)

Tel.: (+235) 22527276 / 22528977

E-mail: delegation-tchad@eeas.europa.eu Web: http://eeas.europa.eu/delegations/tchad/index_fr.htm

3.2 Obchodní vztahy země s EU

V roce 2018 země EU dovezly zboží z Čadu za 380 mil EUR, vyvezly zboží na 205 milionů EUR.

V roce 2019 EU země vyvezly z Čadu zboží za 139 milionů EUR, a dovezly zboží za 186 milionů EUR.

- Evropská komise
- MADB

3.3 Poskytování rozvojových fondů a nástrojů EU

EU je v Čadu nejvýznamnějším donorem. Z 10. EDF (2008–2013) Čad čerpal celkem 299 mil. Euro (obálka A) a 12 mil. Euro (obálka B). EDF (2014–2020) počítá s částkou 442 mil. Euro a je zaměřen na potravinovou soběstačnost a rozvoj venkova, management surovinových zdrojů, dobrou správu věcí veřejných (včetně institucí pro rozvoj podnikání a finanční management) a podporu civilní společnosti.

Humanitární pomoc EU v roce 2014 činila 6 mil. Euro.

Další informace: Delegace EU v Čadu, přehled projektů.

4. Obchodní a ekonomická spolupráce s ČR

O obchodní a ekonomickou spolupráci s ČR je v Čadu zájem. Ten je ale z velké části vyvolán nikoliv současným ekonomickým a mezinárodním postavením ČR, ale těží spíše z minulého postavení Československa. Za hlavní překážku širší vzájemné ekonomické a obchodní spolupráce lze označit nezájem českých firem a špatná pojistitelnost exportních úvěrů.

V květnu 2017 byl realizován projekt na podporu ekonomické diplomacie (PROPED) – Czech Defence Industry Day v Čadu – podnikatelská mise vedena velitelem Vzdušných sil AČR zavítala do Čadu s cílem prezentovat jednotlivé firmy českého obranného a bezpečnostního průmyslu.

Podkapitoly:

- 4.1. [Bilance vzájemné obchodní výměny za posledních 5 let](#)
- 4.2. [10 nejvýznamnějších položek českého vývozu/dovozu](#)
- 4.3. [Vzájemná výměna v oblasti služeb](#)
- 4.4. [České investice v teritoriu: Firmy a joint-ventures ve vzájemném obchodu a v ostatních oblastech ekonomické spolupráce](#)
- 4.5. [Smluvní základna mezi oběma státy](#)
- 4.6. [Zahraniční rozvojová spolupráce](#)

4.1 Bilance vzájemné obchodní výměny za posledních 5 let

mil. USD	2015	2016	2017	2018	2019
vývoz	2 435	291	311	2 163	3 586
dovoz	1 319	993	151	50	124
obrat	3 754	1 289	461	2 212	3 462
saldo	1 117	-708	160	2 113	3 709

4.2 10 nejvýznamnějších položek českého vývozu/dovozu

Hlavními vývozními komoditami z České republiky do Čadu v roce 2018 byly plynové turbíny, součástky do telefonů, hračky, obnošené oděvy, koaxiální kabely, vysílačky. Dovážely se z Čadu v roce 2018 hlavně palety, šperky, šelak, papírové bloky.

Hlavními vývozními komoditami z České republiky do Čadu v roce 2019 byly plynové turbíny, části telefonů, obnošené oděvy a analyzátoři plynů. Dovážely se z Čadu v roce 2019 duté profily, akrylové polymery a osobní automobily.

4.3 Vzájemná výměna v oblasti služeb

ZÚ neviduje žádnou výměnu v oblasti služeb.

4.4 České investice v teritoriu: Firmy a joint-ventures ve vzájemném obchodu a v ostatních oblastech ekonomické spolupráce

Vzájemný obchod je doposud charakterizován spíše příležitostnými transakcemi, než stabilním etablováním určitých vývozců/dovozců či vzájemnými investicemi. Čeští podnikatelé a obchodníci nemají v republice Čad zatím žádné společné podniky. Na čadském trhu působí jedna česká společnost.

4.5 Smluvní základna mezi oběma státy

V současné době není mezi ČR a Čadem uzavřena žádná bilaterální dohoda.

4.6 Zahraniční rozvojová spolupráce

MZV ČR podpořilo v roce 2014 v rámci humanitární pomoci Čadu projekt „Integrovaná zdravotní péče pro matku a dítě v Massakory, Hadjer Lamis region, Čad“, částkou 2 mil. CZK. Projekt realizovali Lékaři bez hranic. V posledních letech se nerealizovala žádná rozvojová pomoc.

5. Mapa oborových příležitostí - perspektivní položky českého exportu

Podkapitoly:

5.1. **Nejperspektivnější položky pro český export, odvětví pro investice, privatizační a rozvojové projekty**

5.2. **Kalendář akcí**

5.1 Nejperspektivnější položky pro český export, odvětví pro investice, privatizační a rozvojové projekty

Čadský trh je relativně malý a kupní síle většiny obyvatel velmi nízká. Vývozce by se měl orientovat na celou oblast CEMACu. České zboží se na trhu setká s velmi silnou francouzskou konkurencí a rychle rostoucími dovozy levného čínského zboží.

Prioritními oblastmi (vedle těžby surovin) jsou zemědělství, energetika, stavebnictví a obrana. Perspektivní položky jsou potravinářské výrobky, domácí potřeby všeho druhu, bižuterie, sklo a porcelán, chemikálie, hnojiva, telekomunikační zařízení, zařízení na rafinaci ropy, těžební zařízení a stavební stroje, strojní zařízení (i repasované), jednoduché strojní vybavení dílen, zemědělské stroje, zavlažovací systémy a úprava vody, automobily (i ojeté), ošacení (včetně second-handu), pneumatiky, generátory, solární panely atd. Perspektivní je zařízení na zpracování produktů čadského zemědělského sektoru. Velmi rychle se rozvíjí také průmysl zpracování přírodní arabské gumy a zvířecích kůží – zde je jistě prostor pro české dodavatele příslušné technologie. Úspěch by mohla mít nabídka subdodávek pro zahraniční společnosti působící v Čadu na poli průzkumu a využití zásob nerostných surovin.

Vláda hodlá privatizovat zbývající státní společnosti, včetně státních rozvodných sítí elektřiny, společnosti Coton Tchad a telekomunikací. Nejperspektivnějším odvětvím pro investice zůstává těžba nerostných surovin, energetika (včetně solární a větrné), telekomunikace, hotelové a restaurační služby a zemědělská infrastruktura, dále pak mlynářský průmysl (výroba potravinářské mouky a těstovin), výroba nápojů a potravin a zpracování masa a kůží.

5.2 Kalendář akcí

Významné veletrhy a výstavy v teritoriu neexistují.

6. Základní podmínky pro uplatnění českého zboží na trhu

Jde o malý trh charakterizovaný velmi nízkou kupní silou obyvatel, tradičně orientovaný na francouzské zboží. Vývozce by se měl orientovat na celou oblast CEMAC. Zákazník se orientuje především na cenu, kvalita zboží je až na druhém místě – stále rostoucí dovozy levného čínského zboží představují významnou konkurenční překážku.

Podkapitoly:

- 6.1. [Vstup na trh: distribuční a prodejní kanály, využívání místních zástupců, další faktory ovlivňující prodej](#)
- 6.2. [Dovozní podmínky a dokumenty, celní systém, kontrola vývozu, ochrana domácího trhu](#)
- 6.3. [Podmínky pro zřízení kanceláře, reprezentace, společného podniku](#)
- 6.4. [Požadavky na propagaci, marketing, reklamu \(využití HSP\), významné veletrhy a výstavy v teritoriu](#)
- 6.5. [Problematika ochrany duševního vlastnictví](#)
- 6.6. [Trh veřejných zakázek](#)
- 6.7. [Způsoby řešení obchodních sporů, rizika místního trhu a investování v teritoriu, obvyklé platební podmínky, platební morálka](#)
- 6.8. [Místní zvyklosti důležité pro obchodní kontakty, úřední a používaný jazyk\(y\), státní svátky, pracovní a prodejní doba](#)
- 6.9. [Víza, poplatky, specifické podmínky cestování do teritoria \(oblasti se zvýšeným rizikem pro cizince\)](#)
- 6.10. [Podmínky pro zaměstnávání občanů z ČR](#)
- 6.11. [Podmínky využívání místní zdravotní péče českými občany a občany EU](#)

6.1 Vstup na trh: distribuční a prodejní kanály, využívání místních zástupců, další faktory ovlivňující prodej

Situace v Čadu je pro české vývozce komplikovaná z mnoha důvodů. Vedle faktorů, působících ve všech zemích oblasti (velmi nízká kupní síla, geografická vzdálenost, pracnost případu, nedůvěra v serióznost partnera, korupce...) existují i specifické faktory jako např. orientace na tradiční (především francouzské a arabské) dodavatele a neexistence smluvní základny. Navázání vztahu s místním spolehlivým partnerem (dovozcem, distributorem, zástupcem) je základní podmínkou úspěšného obchodu.

Zboží je do Čadu dováženo nákladními auty přes přístav v Douale. Doba transportu se může protáhnout i na měsíce. Zboží denní potřeby je v Čadu většinou prodáváno v malých obchodech a na trzích, kterých je velké množství nebo přímo na ulici (80% tvoří neformální sektor). Obchody a supermarkety existují pouze ve velkých městech. Přímý osobní styk s klientem a cena je základním předpokladem prodejního úspěchu.

Nejlepší strategie vstupu na trh je prostřednictvím místního agenta nebo distributora znalého jazyka a místních obchodních zvyklostí, který pracuje buď na bázi provizních smluv „ad hoc“ nebo na dlouhodobém smluvním základě. Nejvhodnější pro dodavatele je nalezení bonitního partnera, který by pracoval na svůj účet a sám nabízené zboží hradil při jeho odběru. Při větších objemech lze uvažovat o otevření prodejního zastoupení či pobočky. Osvědčují se formy obchodních „joint-venture“ mezi domácími odběrateli a zahraničními dodavateli. Pro jakýkoliv větší případ je zásadní, aby měl místní zástupce dobré kontakty na místní administrativu. Vzhledem k množství podvodů je vždy důkladné prověření partnera (due dilligence). U dodávek strojů a složitějších zařízení zákazník obvykle očekává dostatečnou zásobu náhradních dílů a servis.

6.2 Dovozní podmínky a dokumenty, celní systém, kontrola vývozu, ochrana domácího trhu

Vzhledem k tomu, že jde o zemi bez přístupu k moři, je dovoz zboží do země poměrně složitý proces. K dovozu/vývozu musí mít firma registraci vydanou ministerstvem obchodu a průmyslu.

Český vývozce musí dovozci v Čadu dodat faktury ve čtyřech exemplářích, pokud možno ve francouzštině nebo jiném světovém jazyce, ale s příloženým francouzským překladem a popisem zboží. Všechny faktury musí obsahovat jména dodavatele a příjemce zboží, název zboží, jednotkovou a celkovou cenu a údaje o množství. Jednotková a celková cena musí být uváděna v paritě CIF, se specifikovanou hrubou a čistou hmotností a prodejními podmínkami. Dále je třeba dokládat osvědčení o původu zboží (2 kopie) vydaný průmyslovou a obchodní komorou v zemi původu, lodní nákladový list (Bill of Lading), nebo letecký nákladový list (Air Waybill), balící listy (Packing List). Při dovozu masa je vyžadován tzv. „halal certificate“ – potvrzení, že zvířata byla zabita v souladu s islámským právem. Při dovozu léků je někdy vyžadován souhlas ministerstva zdravotnictví. Společnost Bureau Veritas BIVAC byla v roce 2004 pověřena čadskou vládou k provádění pre-shipment inspekce dováženého zboží v hodnotě vyšší než 2 mil. FCFA.

Dovozní cla ze zemí mimo společenství CEMAC jsou odvozena od cen v paritě CIF. Přepravní pojištění musí být hrazeno dovozcem na úseku mezi domovským a kamerunským přístavem Douala a čadskou suchozemskou hranicí. Pojištění lze získat u čadské vládní agentury Star Nationale, nebo u její korespondenční pojišťovací společnosti v Paříži (Faugere and Jutheau).

- základní výrobky (léky, vakcíny, zdravotnické vybavení, rýže a mouka) – sazba je 5 %, suroviny a základní zařízení – sazba 10 %
- polotovary (zejména většina dovážených potravinářských výrobků, nástroje, pneumatiky) – celní sazba je 20 %
- běžné spotřební zboží (konzervované potraviny, elektronika apod.) – sazba 30 %

Na luxusní zboží se vztahuje tzv. doplňková daň (droit d'accise sur taxe) ve výši 20–30 % – patří sem např. televizory, audio-vizuální technika, klimatizační jednotky, automobilové radiopřijímače, CD přehrávače, pivo, alkoholické nápoje, šperky, kosmetika, cigarety. Na dovážené osobní automobily se vztahuje zvláštní daň ve výši 51 %. VAT činí 18 % (s výjimkou základních komodit (chléb, léky, mléko, maso, drůbež...) a zboží s původem v zemích CEMAC). Dovozece rovněž platí tzv. statistickou daň 2 % a solidární daň CEMAC ve výši 1,45 % CIF.

Neexistují předpisy ohledně označování zboží, doporučuje se návod ve francouzštině nebo arabštině. Totéž se týká označování potravin – datum výroby a expirace bývá kontrolováno. Zboží by mělo splňovat evropské/francouzské normy.

Exportní hodnota zboží se určuje v paritě FOB. Exportovat může firma, která má registraci ministerstva obchodu a průmyslu. Na vybrané komodity je potřebná vývozní licence (např. dobytek, kůže, arabská guma). Licenci vydává ministerstvo financí a její vydání podléhá odstupňovaným poplatkům. Certifikát původu vydává pro vývozce obchodní komora CCIAMA. Platí se vývozní clo ve výši 8 % (dobytek), 2,5 % ropa a ropné výrobky a 2 % ostatní zboží.

Ochrana domácího trhu

Do Čadu je bez svolení příslušného ministerstva zakázáno dovážet zbraně, munici a výbušniny a nebezpečné chemikálie, dále pornografii, drogy, narkotika, dřevěné uhlí a plastové sáčky a tašky. Dovoz živých zvířat je možný pouze s mezinárodním nebo národním očkovacím průkazem a s kompletně provedeným očkováním. Speciální povolení ministerstva zdravotnictví je vyžadováno pro dovoz léků.

Do Čadu je možné dočasně dovézt na celní výjimku a dobu maximálně 2 let např. těžké stavební stroje, nebo technologická vybavení (tzv. Admission Temporaire, formulář D 18). Po ukončení projektu však musí být tyto stroje a vybavení vyvezeny zpět mimo území Čadu.

6.3 Podmínky pro zřízení kanceláře, reprezentace, společného podniku

Dne 1. ledna 1998 vstoupila v platnost dohoda mezi 15 africkými zeměmi měnové CFA-zóny (a Guineou), nazvaná OHADA (Organisation pour l'Harmonisation du Droit des Affaires en Afrique), která podporuje rozvoj afrického hospodářského společenství, společnou obchodní politiku a garantuje obchodníkům a investorům právní jistotu a kompatibilitu.

Čad přistoupil k dohodě OHADA a zdejší obchodní právo se až na výjimky neliší od evropského (francouzského). Domácí i tak zahraniční firmy mohou fungovat jako mimo jiné jako pobočka (succursale), Société a Responsabilité Limitée" (SARL – spol. s r.o.) nebo „Société Anonyme" - platí pouze určité základní odlišné požadavky na výši minimálního kapitálu (SARL 1 mil FCFA, SA 10 mil FCFA). Zahraniční společnosti registrované v Čadu jsou považovány za tuzemské subjekty a mají podle zákona stejná práva a povinnosti jako místní společnosti. Pro jejich registraci platí rovněž stejné předpisy a pravidla. S výjimkou sektorů důležitých pro národní bezpečnost neexistuje žádný limit na podíl zahraničního kapitálu ve firmě.

Pravidla pro zřízení kanceláře jsou kodifikována v obchodním zákoníku a prováděcích předpisech, procedura je v zásadě podobná jako v ČR. Společnost se zakládá na ustavující valné hromadě, kde se sejdou zakládající společníci, nebo jejich zástupci (plná moc ověřená českým notářem ve francouzštině popř. s úředním překladem, v případě fyzických osob kopie pasu nebo OP, v případě právnických osob výpis z OR opatřený překladem). Základní jmění se vloží na účet v bance. Společenská smlouva musí mj. obsahovat přesné jméno a sídlo firmy, právní formu, základní kapitál, datum založení, jména všech statutárních zástupců. Podpurné dokumenty je třeba opatřit úředním překladem do francouzštiny.

Dokumenty se v Čadu obvykle sepisují francouzsky. Společnost následně kontaktuje místní obchodní komoru (Chambre de Commerce) (vyžadována je kopie společenské smlouvy ověřené notářem, deklaráce o bezúhonnosti, ověřená kopie OP či pasu společníků, u cizinců i povolení k pobytu, doklad o uložení základního jmění v bance (výpis z účtu), fotografie společníků), která kontaktuje Agence Nationale des Investissements et Exportations (Guichet Unique). Ta pak zařídí registraci v registru firem, sociálního, zaměstnaneckého a daňového úřadu. Posledním krokem je získání licence u ministerstva obchodu. Založení společnosti musí být veřejně publikováno. Doporučujeme zakládat firmu pomocí místního právníka se znalostí jazyka a francouzského obchodního práva.

6.4 Požadavky na propagaci, marketing, reklamu (využití HSP), významné veletrhy a výstavy v teritoriu

Vzhledem k omezené infrastruktuře v zemi má největší význam reklama v některém z místních jazyků prostřednictvím rozhlasu. Reklama v TV je účinná pouze ve velkých městech. Místní denníky a týdeníky rovněž přijímají inzerci, vzhledem k nízké vzdělanosti má ale pouze omezený dopad. Je třeba vzít do úvahy, že Čad je zemí s převažující relativně konzervativní muslimskou populací. Místní odběratel rovněž obvykle požaduje, že mu zahraniční partner dodá dostatek propagačních materiálů ve francouzštině. Ve větších městech jsou běžné reklamy na billboardech.

6.5 Problematika ochrany duševního vlastnictví

Práva musí být registrována v místě a vynucována podle místních zákonů. Majitel ochranné známky by ji měl v Čadu registrovat (u ministerstva obchodu a průmyslu). Čad přijal zákony vyhlášené African Intellectual Property Office (OAPI se sídlem v Yaoundé), která si klade za cíl mj. ochranu patentů. Jako člen OAPI přijal Čad řadu závazků vyplývajících z mezinárodních smluv na ochranu patentů, duševního vlastnictví, včetně Pařížské a Bernské dohody. Jako člen WTO je Čad signatářem dohody TRIPS. Čad je rovněž členskou zemí WIPO (World Intellectual Property Organization).

Navzdory účasti v těchto mezinárodních konvencích bylo dosud uděláno velmi málo pro zastavení prodeje pirátských hudebních nahrávek, videokazet, počítačového softwaru, léků, ošacení atd. Vláda Čadu řeší základní existenční problémy obyvatel, ochrana duševního vlastnictví nepatří mezi její priority.

6.6 Trh veřejných zakázek

Veřejné zakázky (tzv. tendry) jsou publikovány v denním tisku a dohlíží na ně ministerstvo pro infrastrukturu a státní zakázky spolu s útvarem pro veřejné zakázky u premiéra. I přesto bývají upraveny „na míru“ předpokládanému vítězi. Ani v Čadu nelze vstoupit do soutěže o větší tendry bez přípravy a průzkumu terénu, znalostí místní konkurence a poměrů. Účast v zakázkových soutěžích vyžaduje dlouhodobé sledování situace s nutným předběžným lobováním na příslušných centrálních úřadech a zajištěním relevantních informací ještě před oficiálním vyhlášením podmínek tendru. To bez stálé přítomnosti na místním trhu není prakticky možné.

6.7 Způsoby řešení obchodních sporů, rizika místního trhu a investování v teritoriu, obvyklé platební podmínky, platební morálka

I v Čadu má dobře sepsaná obchodní smlouva (nejlépe místním právníkem) zásadní důležitost pro předcházení a řešení obchodních sporů, je vždy třeba důkladně prověřit s kým smlouvu uzavíráme (due dilligence). V obchodní smlouvě je třeba vždy specifikovat místo řešení sporů, Čad rozhodnutí cizích soudů a arbitráží uznává. Obchodní spory v Čadu řeší obchodní soudy (je jich v současnosti 5). S řešením sporů jsou však obvykle spojeny vysoké náklady a vynutitelnost práva je velmi obtížná a zdlouhavá. Proti místnímu subjektu bude cizinec vždy v nevýhodě. Dále je vždy třeba plné znalosti francouzského práva a procedurálních zvyklostí. Zásadně se proto doporučuje řešení sporu dohodou pro zabránění dlouhému a nákladnému dohadování a mimosoudní vyrovnání.

Čad respektuje mezinárodní arbitráž při řešení sporů mezi zahraničními investory a státem - je členem Mezinárodního centra pro řešení investičních sporů (ICSID). Čad je členem WTO, podepsal také konvenci, připravenou organizací OHADA (Organisation pour l'Harmonisation des Droits des Affaires en Afrique), která uvádí do souladu právní normy patnácti členských zemí v oblasti řešení obchodních a investičních sporů a bankrotů. Čad je rovněž členem agentury MIGA (Multilateral Investment Guarantee Agency).

Ve vztahu k českým firmám jsme dosud nezaznamenali případ obchodního sporu, který by musel být řešen třetí stranou (soudem). V každém případě doporučujeme zakomponovat do kontraktu ustanovení, na základě kterého by případné arbitrážní řízení probíhalo mimo Čad.

Právní a podnikatelské prostředí v Čadu je hodnoceno jako nejobtížnější na světě a cizinec je vždy v nevýhodě. Pohledávky a finanční plnění jsou díky pomalým a zkorumpovaným soudům (které navíc podléhají místním lobby a politickým tlakům) obtížně vymožitelné. Při komunikaci s úřady a při samotné realizaci obchodních případů je vždy nutno počítat s vysokou byrokracií a nepružností přístupu úřadů k řešení veškerých problémů. Dalšími problémy jsou výběr daní, nedostatek elektrického proudu, vysoké dopravní náklady, korupce a nedostatečná infrastruktura.

Základním problémem je ale nízká koupěschopnost velké většiny obyvatelstva, která tlačí dovozní ceny na minimum. Dovozy hledají nejlacinější nákupní možnosti, často na úkor kvality, významnou část dovozů tvoří použité výrobky (textil, obuv, ojeté pneumatiky, dopravní prostředky). Zákazník dává přednost nižší technické úrovni před technickými novinkami, zahraniční firmy se orientují především na své země. Český exportér musí počítat s dlouhou dobou transportu, dodané stroje pak musí být odolné proti prašnému prostředí, vysokým teplotám a značnému kolísání elektrického napětí.

Při platbách za zboží nutno vyžadovat platbu předem nebo hotově při předání zboží v ČR, případně neodvolatelný akreditiv jinak má český exportér malou naději na získání svých peněz.

6.8 Místní zvyklosti důležité pro obchodní kontakty, úřední a používaný jazyk(y), státní svátky, pracovní a prodejní doba

Při plánování obchodního jednání je třeba vzít v úvahu nedochvilnost. Jednání jsou často odkládána a obchodní partneři se na schůzky velmi často vůbec nedostaví. Při přípravě a plánování doby jednání je zpravidla nutné plánovat rezervu. Jednací jazykem při obchodních jednáních v Čadu je francouzština nebo arabština. Více než 50 % obyvatelstva je muslimského vyznání, je třeba se odpovídajícím způsobem oblékat a chovat. Oblečení je buďto tradiční nebo evropské (pro jednání je vždy žádoucí oblek s kravatou). Význam známostí a osobních kontaktů je při uzavírání obchodů zásadní.

Úřady jsou funkční, ale rozhodovací procesy jsou velmi zdlouhavé a jsou často stimulovány zájmy vlivných skupin. Drobná pozornost může chování úředníka změnit, současně je však třeba mít na paměti, že korupce je i zde trestná.

Používaná měna je středoafriický frank, tzv. CFA-frank („Cooperation Financiere en Afrique Centrale francs“; emitovaný Centrální bankou středoafriických států, sdružených do tzv. CEMAC – „Union économique et monétaire de l'Afrique centrale“). Středoafriický frank se dále dělí na 100 centimů. Mezinárodní označení XAF. Kurz pevně ukotven vůči Euro 1 Euro = 655,96 XAF. V zahraničním obchodě jsou nejčastěji používanými měnami EUR a USD. Na čadském vnitřním trhu se cizí měny nepoužívají.

Státní svátky, obvyklá pracovní a prodejní doba

- 1. ledna (Nový rok)
- 1. března (Národní den smutku)
- 1. května (Svátek práce)
- 25. května (Den Afriky)
- 11. srpna (Den nezávislosti)
- 1. listopadu (Svatodušní svátky)
- 28. listopadu (Den republiky)
- 1. prosince (Den svobody a demokracie)

dále Velikonoční pondělí, 1. svátek vánoční (25. prosince), Eid al-Adha, El am Hejir (nový rok), Mawlid alNabi (narození Proroka), Eid al-Fitr (konec Ramadánu)

Volné dny: neděle

Obvyklá otevírací doba obchodů (supermarketů) je od 9:00 do 12:30 hodin a pak od 15:30 do 19:00 hodin, v sobotu do 12:00 až 13:00 hodin. Tržiště jsou otevřena většinou od 8:00 do 18:00 hodin.

Otevírací doba provozoven veřejných služeb, centrálních úřadů a bank je pak od 8:00 do 15:30 hodin, v pátek do 12:00 hodin (většina bank je otevřena i v sobotu). Lékárny jsou otevřeny od 8:00 do 20:00 hodin (N'Djamena).

6.9 Víza, poplatky, specifické podmínky cestování do teritoria (oblasti se zvýšeným rizikem pro cizince)

Čad patří k zemím, se kterými je zaveden vízový režim a k cestě do této země je potřeba mít příslušné vízum (třicetidenní turistické vízum lze získat bez pozvání, devadesátidenní business-vízum na základě písemného kontraktu s čadským partnerem). V České republice není čadské velvyslanectví a o vízum je třeba žádat na velvyslanectví Čadské republiky v Moskvě, konzulárně pokrývajícím ČR:

Embassy of the Republic of Chad

Akadémika Pilouguina 14/3, Apt. 895-896
117393 Moskva
tel.: 007495-936 17 63, 936 17 66 fax: 007495-936 11 01
e-mail: pts249@ipc.ru úřední hodiny: Po–Pá, od 09:00 do 16:30

Lze se pokusit požádat o vízum i na velvyslanectví Čadu v Berlíně či Paříži, nelze vyloučit odmítnutí.

Ambassade du Tchad au Berlin

Lepsiusstrasse 114,
12165 Berlin
tel.: (0049)-3031991620 fax: (0049)-30319916220
e-mail: contact@ambatchadberlin.com

Ambassade du Tchad a Paris

65, rue des Belles Feuilles,
75116 Paris
tel.:+33-1 45.53.36.75 Fax: +33-1 45.53.16.09
E-mail: ambassadedutchadparis@wanadoo.fr

Velvyslanectví ČR v Abuji doporučuje, aby byl cestující do Čadské republiky očekáván na letišti místním obchodním partnerem, nebo jinou seriózní osobou znalou místních poměrů. Je přísně zakázáno fotografovat vojenské a vládní objekty na celém území státu.

Letecky je možno do Čadu cestovat linkou Air France z Paříže, Turkish Airlines z Istanbulu, Royal Air Maroc z Rabatu, Egypt Air z Káhiry, Air Senegal z Dakaru, Air Ivoire z Abijanu, Ethiopian Airlines z Addis Ababy. Letecká společnost ASKY zabezpečuje spojení mezi hlavními městy západoafrických a středoafriických států.

Před cestou do zemí západoafrického regionu by měl každý cestovatel navštívit odborného lékaře – specialistu na tropické choroby (v Praze například Klinika geografické medicíny Královské nemocnice Vinohrady, nebo Centrum cestovní medicíny), kde lze absolvovat všechna doporučená očkování - proti žluté zimnici (povinné, potvrzení může být vyžadováno na letišti), žlutence typu A i B, břišnímu tyfu, meningitidě, choleře a tetanu. V Čadu hrozí nebezpečí rychlé dehydratace, je třeba striktně dodržovat pitný režim.

Proti malárii očkování neexistuje. Pro krátkodobý pobyt je doporučována předběžná profylaxe antimalariky, přičemž na jednotlivé léky se po čase vytváří resistance. Proto je nutno typ použitého antimalarika konzultovat před odjezdem se specialistou na tropické nemoci. Mezi běžná antimalarika patří např. Lariam a Malaron. Při výskytu sebemenších příznaků jakékoliv nemoci (chřipky, angíny, bolesti hlavy, pocity únavy) je nutno navštívit nejbližší nemocnici a nechat si udělat malarický test. Ten je velmi jednoduchý (odběr vzorku krve z polštářku prstu na ruce) a rychlý – trvá cca 15 minut i s rozbořením krve. Léky proti již probíhající malárii jsou v Nigeru volně v prodeji a jsou účinné – nemoc ustoupí během dvou až tří dnů. Zásadní je nenechat nemoc rozvinout (inkubační doba malárie je cca týden) – pak může mít velmi vážné následky. Rovněž lze doporučit, aby si cestovatel koupil v cílové zemi jedno balení místních protimalarických léků a vzal si ho zpět s sebou do ČR. Vzhledem k inkubační době se malárie může projevit až po návratu zpět do vlasti a s jejím výskytem a tedy i léčením by mohly být v ČR problémy.

Oblasti se zvýšeným rizikem pro cizince – vhodnost návštěvy s ohledem na politickou či jinou situaci v zemi

Hlavní bezpečnostní rizika plynou z krizí v okolních zemích (Libyi, Středoafričské republice, Súdánu a Nigérii). Čad kvůli přílivu uprchlíků ze Středoafričské republiky v květnu 2014 uzavřel svoje hranice s touto zemí. Útoky Boko Haram na severu Nigérie ohrožují příhraniční oblasti Čadu, ale i strategicky významné silniční spojení vedoucí z Čadu do Kamerunu. Vzhledem k současné bezpečnostní situaci se proto nedoporučuje cestovat do všech příhraničních oblastí s výše uvedenými zeměmi, zejména pak okolí Čadského jezera, kde probíhají bojové operace proti Boko Haram. Při cestě do pouštních oblastí je třeba mít speciální povolení místních úřadů. Před cestou je proto doporučováno informovat se o aktuální bezpečnostní situaci v konkrétní oblasti, případně i informovat ZÚ Abuja o předpokládaném místě pobytu prostřednictvím dobrovolné registrace DROZD.

Stejně jako všude jinde v subsaharské Africe, i v Čadu velmi rychle roste klasická kriminalita, a to zejména ve městech. ZÚ Abuja zásadně nedoporučuje pohybovat se bez doprovodu, pěšky, ve večerních hodinách a v noci. Přesuny vozem je nutno provádět za světla, jízda v noci je riskantní (banditismus, neoznačené silnice, neosvětlená vozidla, stáda skotu na silnici aj.), vůz je třeba za jízdy zamykat. Rovněž se nedoporučuje nosit u sebe vysoké částky peněz nebo drahé věci.

6.10 Podmínky pro zaměstnávání občanů z ČR

Podle dostupných údajů mohou být pouze 2 % zaměstnanců zahraničního původu. Firmy mohou požádat úřad práce (ONAPE) o povolení výjimky, pokud prokáží, že na dané místo není dostupná čadská pracovní síla s příslušnou kvalifikací. Zaměstnavatel musí pro budoucího zaměstnance získat svolení zaměstnat cizince a pracovní povolení na ministerstvu práce, to je vydáváno na jeden rok. K tomu je třeba předložit pracovní smlouvu. Na základě pracovního povolení může zaměstnanec žádat o pracovní a výjezdové vízum a rezidentní kartu.

Zaměstnávání se řídí zákoníkem práce, který vychází z francouzského vzoru. Velmi silně chrání práva zaměstnanců (m.j. zakotvuje právo na kolektivní vyjednávání, způsob řešení pracovních sporů, zavádí kolektivní smlouvy, 39 hodinový pracovní týden, příplatky za práci přesčas, podmínky práce žen a mladistvých, povinnost ochrany zdraví, minimální mzdu, stanovuje sociální odvody zaměstnavatelů, dovolenou (min. 24 dní) i pokuty za porušení zákona atd. Usnesením vlády je stanovena minimální mzda ve výši 60 000 FCFA.

6.11 Podmínky využívání místní zdravotní péče českými občany a občany EU

Státní zdravotnická zařízení doporučujeme využívat pouze v krajním případě. V Čadu jsou v provozu soukromé francouzské kliniky (doporučit lze International SOS a EuropAssistance) na dobré úrovni.

Lékařskou péči nutné platit hotově, je proto nutné sjednat dobré zdravotní připojištění s příslušným pracovištěm v ČR.

7. Kontakty

Podkapitoly:

- 7.1. Kontakty na zastupitelské úřady ČR v teritoriu
- 7.2. Kontakty na teritoriální odbory na MZV ČR a na MPO ČR, zastoupení ostatních českých institucí v teritoriu (CzechTrade, CzechInvest, CzechTourism, Česká centra)
- 7.3. Praktická telefonní čísla v teritoriu (záchranka, dopravní policie, požárníci, infolinky apod.)
- 7.4. Internetové informační zdroje

7.1 Kontakty na zastupitelské úřady ČR v teritoriu

Embassy of the Czech Republic

1223, Gnassingbe Eyadema Street,
Asokoro District, Zone 4,
Abuja, Nigeria
Tel.: 00234-70 - 37571096
E-mail: abuja@embassy.mzv.cz, Commerce_Abuja@mzv.cz
Web: www.mzv.cz/abuja

7.2 Kontakty na teritoriální odbory na MZV ČR a na MPO ČR, zastoupení ostatních českých institucí v teritoriu (CzechTrade, CzechInvest, CzechTourism, Česká centra)

V Čadu není honorární konzulát ČR ani žádné další zastoupení českých institucí.

7.3 Praktická telefonní čísla v teritoriu (záchranka, dopravní policie, požárníci, infolinky apod.)

- Policie: 17 • Gendarmarie: 52.46.44 • Hasiči: 18
- ZÚ Francie: +235 22522576, +235 22522578, +235 22523460, +235 22523793
- ZÚ Německa: +235 2516202

7.4 Internetové informační zdroje

- www.eiu.com
- www.presidencetchad.org
- www.gouvernementdutchad.org/fr
- www.izf.net/affiche_oscar.php?categorie_id=290
- <http://web.worldbank.org/>
- <http://onrtv.td/fr/>
- <http://www.infotchad.com/>
- http://www.alwihdainfo.com/ACTUALITES_r1.html

Internetové adresy významných obchodních a hospodářských komor a podnikatelských svazů

-
- viz: http://www.infotchad.com/TD_Ministeres.asp,
 - http://www.infotchad.com/TD_Organismes.asp
 - Agence nationale des investissement et des exportations (ANIE): www.anie-tchad.com
 - Ministere du Commerce, de l'Industrie et de le Tourisme: <http://ministerecommerce-td.org/>